

(Euroopan unionista tehdyn sopimuksen VI osastoa soveltamalla annetut säädökset)

Keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä vuonna 2000 tehtyyn yleissopimukseen liitettävän pöytäkirjan selitysmuistio

(Neuvoston 14 päivänä lokakuuta 2002 hyväksymä teksti)

(2002/C 257/01)

I JOHDANTO

Ranska toimitti vuoden 2000 kesäkuussa ehdotuksen Euroopan unionin jäsenvaltioiden välistä keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevaksi välineeksi. Aloite tehtiin Tampereella 15. ja 16. lokakuuta 1999 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston päätelmien perusteella. Päätelmissä todettiin, että törkeä talousrikollisuus kuuluu tässä suhteessa erityisen tärkeisiin aloihin ja että rahanpesu on keskeisellä sijalla järjestäytyneessä rikollisuudessa ja on kitkettävä kaikkialta, missä sitä esiintyy. Aloitteessa otettiin myös huomioon tulokset, jotka saatiin vuoden 1997 yhteisen toiminnan⁽¹⁾ perusteella tehdystä, rikosasioissa annettavan keskinäisen oikeusavun kansainvälisten velvoitteiden täytäntöönpanoa koskevasta keskinäisestä arvioinnista.

Aloite tehtiin alun perin uutena yleissopimuksena, joka oli tarkoitettu täydentämään erityisesti keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevaa vuoden 1959 eurooppalaista yleissopimusta (jäljempänä "eurooppalainen oikeusapuyleissopimus") ja 29. toukokuuta 2000 tehtyä yleissopimusta keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä⁽²⁾ (jäljempänä "vuoden 2000 yleissopimus"). Neuvottelujen kuluessa väline muutettiin vuoden 2000 yleissopimukseen liitettäväksi pöytäkirjaksi ja sitä täydennettiin tietyillä säännöksillä, joita siinä ei alunperin ollut (3 ja 9 artikla). Yhtä ehdotuksen säännöksistä, joka liittyy kaksoisrangaistavuusvaatimuksen poistamiseen, ei sisällytetty pöytäkirjaan.

Neuvosto laati pöytäkirjan 16. lokakuuta 2001⁽³⁾ ja kaikki jäsenvaltiot allekirjoittivat sen samana päivänä. Norja ja Islanti ilmoittivat hyväksyvänsä niihin sovellettavan määräyksen (8 artikla) sisällön. Välineen antamisen yhteydessä neuvoston pöy-

täkirjaan merkittiin kaksoisrangaistavuusvaatimusta koskeva lausuma⁽⁴⁾ ja muita pyyntöjen epäämistä koskevia asioita.

II YLEISIÄ HUOMAUTUKSIA

Kuten pöytäkirjan johdanto-osassa todetaan, pöytäkirjan määräykset liitetään vuoden 2000 yleissopimukseen, ja niistä tulee sen erottamaton osa. Tämä merkitsee sitä, että vuoden 2000 yleissopimuksen määräyksiä sovelletaan pöytäkirjan määräyksiin ja päinvastoin samalla tavalla kuin niitä olisi sovellettu, jos ne olisivat olleet samassa välineessä. Vuoden 2000 yleissopimus puolestaan täydentää eurooppalaista oikeusapuyleissopimusta, kyseisen yleissopimuksen vuonna 1978 tehtyä lisäpöytäkirjaa sekä Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehtyä yleissopimusta ja Benelux-sopimusta (vrt. vuoden 2000 yleissopimuksen 1 artikla). Tämä merkitsee muun muassa sitä, että eurooppalaisen "oikeusapuyleissopimuksen" 24 artiklan määräyksiä, jotka liittyvät käsitteen oikeusviranomainen määritelmään, saman yleissopimuksen 3 artiklan määräyksiä, jotka liittyvät pyynnön täyttämistapaan, vuoden 2000 yleissopimuksen 4 artiklan määräyksiä, jotka liittyvät muodollisuuksiin ja menettelyihin keskinäistä oikeusapua koskevien pyyntöjen täyttämisessä, ja vuoden 2000 yleissopimuksen 6 artiklan määräyksiä, joiden mukaan oikeusapupyynnöjä voidaan tehdä telekopion tai sähköpostin välityksellä siten, että pyynnön vastaanottanut jäsenvaltio voi todeta pyynnön aitouden, ja pyyntöjä voidaan lähettää suoraan oikeusviranomaisten välillä, sovelletaan myös pöytäkirjan mukaisiin menettelyihin. Eurooppalaisen oikeusapuyleissopimuksen ja vuoden 2000 yleissopimuksen tavoin pöytäkirjan määräyksiä sovelletaan yleisesti yhtä tärkeää poikkeusta lukuun ottamatta: 1 artiklan määräyksiä sovelletaan ainoastaan tiettyihin rikoksiin.

Pöytäkirjan määräykset voidaan jakaa kolmeen osaan: pankkileihin liittyvät oikeusapupyynnöt (1–4 artikla), täydentävät oikeusapupyynnöt (5 ja 6 artikla) ja pyynnöstä kieltäytymisen perusteet (7–10 artikla). 11–16 artiklassa on määräyksiä, jotka liittyvät varauksiin, voimaantumiseen, uusien jäsenvaltioiden liittymiseen, Islannin ja Norjan asemaan ja pöytäkirjan voimaantumiseen niiden osalta sekä sen tallettamiseen.

⁽¹⁾ Yhteinen toiminta järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan liittyvien kansainvälisten sitoumusten kansallisen tason soveltamista ja täytäntöönpanoa koskevan arviointijärjestelmän perustamisesta (EYVL L 344, 15.12.1997, s. 7).

⁽²⁾ EYVL C 197, 12.7.2000, s. 1. Ks. myös yleissopimuksen selitysmuistio (EYVL C 379, 29.12.2000, s. 7).

⁽³⁾ EYVL C 326, 21.11.2001, s. 1.

⁽⁴⁾ Neuvoston lausumassa todetaan: "Neuvosto panee merkille, että jäsenvaltiot eivät ole voineet muodostaa lopullista kantaansa kaksoisrangaistavuuden vaatimuksen poistamisesta käydyssä keskustelussa. Neuvosto sopii, että oikeusapupyyntöjen epäämistä, varsinkin epäämistä, jotka perustuvat kaksoisrangaistavuuden vaatimukseen, tarkastellaan neuvostossa uudelleen kaksi vuotta pöytäkirjan voimaantumisen jälkeen neuvostolle ja Eurojustille pöytäkirjan 10 artiklan mukaisesti mahdollisesti toimitettujen tietojen perusteella."

III HUOMAUTUKSIA YKSITTÄISISTÄ ARTIKLOISTA

A Pankkitilitietoihin liittyvä oikeusapu

Pöytäkirjan 1–4 artiklassa on määräyksiä, joilla on tarkoitus parantaa pankkien hallussa oleviin tietoihin liittyvää keskinäistä oikeusapua. 1 artiklaa voidaan käyttää pankkitilitietojen saamiseen, jos pyynnön esittävä jäsenvaltio katsoo, että tiedoilla voi olla olennaista merkitystä käynnissä olevan tutkimuksen kannalta. 2 artiklassa on määräyksiä oikeusavusta tietojen saamiseksi tiettyä tiliä koskevista, tietyssä ajanjaksona suoritetuista pankkitapahtumista ja 3 artiklassa on määräyksiä oikeusavusta tietyn pankkitilin kaikkien mahdollisten tulevien tapahtumien valvonnasta. 4 artiklassa on määräyksiä, joilla varmistetaan, että 1–3 artiklan mukaisesti annetusta oikeusavusta ei anneta tietoa pankkitilin haltijalle tai ulkopuolisille henkilöille.

1 artikla Pyyntö saada tietoja pankkitileistä

Artiklassa veloitetaan jäsenvaltiot pyynnöstä jäljittämään konkreettisissa tapauksissa alueellaan avattuja pankkitilejä, joten ne veloitetaan epäsuorasti luomaan jokin järjestelmä, joka tekee pyydettyjen tietojen toimittamisen mahdolliseksi. Veloitteen laajuutta rajoitetaan 2, 3 ja 5 artiklassa. 4 kohdan tarkoituksena on rajoittaa pyyntö, silloin kun se on mahdollista, tiettyihin pankkeihin ja/tai tileihin ja helpottaa pyynnön täyttämistä.

Menettelyjen ja muodollisuuksien osalta sovelletaan eurooppalaisen oikeusapuyleissopimuksen 3 artiklaa ja vuoden 2000 yleissopimuksen 4 artiklaa.

1 kohta

1 kohdassa asetetun veloitteen soveltamisalaa ulotetaan koskemaan pankkitilien jäljittämistä koko asianomaisen pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion alueella. 1 kohdassa ei veloiteta jäsenvaltioita luomaan keskusrekisteriä pankkitileistä vaan ne saavat itse päättää, miten ne voivat tehokkaasti noudattaa tätä määräystä. Jos pyynnön vastaanottanut valtio onnistuu jäljittämään alueeltaan jonkin pankkitilin, se on velvollinen antamaan pyynnön esittäneelle valtiolle pankkitilin numeron ja muut tarpeelliset tiedot. Pynnön esittänyt jäsenvaltio voi näiden tietojen perusteella haluta esittää 2 tai 3 artiklan mukaisen pyynnön käyttäen 6 artiklan mukaista yksinkertaistettua menettelyä.

Velvoite rajoittuu rikostutkimuksen kohteena olevalla luonnollisella henkilöllä tai oikeushenkilöllä oleviin tileihin tai tileihin, joihin hänellä on määräysvalta. Veloitteen piiriin kuuluvat myös tietyin edellytyksin tilit, joiden käyttöön mainitunlaisella henkilöllä on *valtakirja* (toinen alakohta).

Neuvottelujen aikana sovittiin, että tileihin, joihin tutkimuksen kohteena olevalla henkilöllä on *määräysvalta*, luetaan tilit, joiden tosiasiallinen taloudellisen hyödyn saaja kyseinen henkilö on, ja että tämä pätee riippumatta siitä, onko tilinomistajana luonnollinen henkilö, oikeushenkilö tai rahastojen muodossa tai niiden lukuun toimiva laitos tai muu väline, jolla hallinnoidaan sellaisia varoja, joiden perustajan tai hyödynsaajan henkilöllisyys ei ole tiedossa. Taloudellisen hyödyn saajan käsitettä olisi tulkittava rahoitusjärjestelmän rahanpesutarkoituksiin käyttämisen estämisestä 10 päivänä kesäkuuta 1991 annetun neuvoston direktiivin 91/308/ETY (¹), sellaisena kuin se on muutettuna 4 päivänä joulukuuta 2001 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2001/97/EY (²), (jäljempänä "rahanpesudirektiivi"), 3 artiklan 7 kohdan mukaisesti.

Tilit, joihin tutkimuksen kohteena olevalla henkilöllä on *valtakirja*, kuuluvat sellaisinaan käsitteen "jonkun määräysvallassa olevat tilit piiriin", mutta sellaisiin tileihin nähden sovelletaan erityissäännöstä (toinen alakohta), eivätkä ne siis kuulu automaattisesti käsitteen piiriin. Edellytyksenä on, että pyynnön esittänyt jäsenvaltio on nimenomaisesti pyytänyt mainitunlaisia tietoja. Siinä edellytetään, että tietoja voidaan toimittaa kohtuullisessa ajassa. Ilmaisuuksella merkitsee sitä, että pyynnön vastaanottanut jäsenvaltio ei veloiteta tekemään kaikkensa riippumatta siitä, miten kallista ja aikaa vaativaa tietojen kerääminen olisi, vaan se veloitetaan suhteuttamaan käyttämänsä voimavarat tapauksen tärkeyteen ja kiireellisuuteen. Pynnön vastaanottanut jäsenvaltio voi suorittaa tällaisen arvioinnin niiden tietojen perusteella, jotka pyynnön esittäneen jäsenvaltion on 4 artiklan mukaisesti toimitettava. Yksi syy näihin rajoituksiin on se, että valtakirjoihin liittyvien tietojen saanti on usein monimutkaisempaa, vaikka "tiedot olisivat pankin hallussa". Saattaa esimerkiksi olla niin, että mainitunlaisia tietoja ei ole saatavilla pankin pääkonttorin tietokonejärjestelmän välityksellä, vaan ne on etsittävä sen sivukonttoreista. Joissakin tapauksissa esityt tiedot on mahdollista saada vain muina kuin sähköisinä tiedostoina.

2 kohta

2 kohdassa selvennetään, että velvollisuus tietojen toimittamiseen koskee ainoastaan tilinpitäjäpankin hallussa olevia tietoja. Pöytäkirjassa ei siis aseteta jäsenvaltiolle eikä pankeille uusia velvoitteita säilyttää pankkitileihin liittyviä tietoja. Mainitunlaisten tietojen säilyttämistä koskevia säännöksiä, joita ei ole tarkoitus käsitellä kolmanteen pilariin kuuluvan välineen puitteissa, on erityisesti rahanpesudirektiivin 4 artiklassa.

(¹) EYVL L 166, 28.6.1991, s. 77.

(²) EYVL L 344, 28.12.2001, s. 76.

3 kohta

3 kohdassa määrätään, että 1 artiklan mukaiset velvoitteet koskevat ainoastaan tiettyjä rikollisuuden muotoja. Kyseessä on poikkeus keskinäiseen rikosoikeusapuun liittyvään tavanomaiseen sääntöön; eurooppalaisella oikeusapuyleissopimuksella ja sen pöytäkirjoilla sekä vuoden 2000 yleissopimuksella on yleinen soveltamisala. Tämän kohdan säännökset ovat syntyneet seuraavien kolmen jäsenvaltioryhmän välisenä kompromissina: yleisen soveltamisalan kannattajat, (erilaisten) vähimmäisrangaistusten kannattajat ja rikoksista laadittavan luettelon kannattajat. Lopullisesta tekstistä sovittaessa otettiin huomioon se työmäärä, jota pankkitietoja koskevien oikeusapupyynnöiden täyttäminen saattaa merkitä, ja se, että kyseessä on uusi toimenpide, josta ei säädetä missään aikaisemmassa keskinäiseen rikosoikeusapuun liittyvässä välineessä ja jollaista ei tähän asti ole ollut muutamissa jäsenvaltioissa käytettävissä. 6 kohdan määräys, johon sisältyy muistutus, että neuvosto voi tulevaisuudessa päättää laajentaa soveltamisalaa muihin rikosmuotoihin on osa kompromissia.

Valittuna ratkaisuna on, että asianomaisen rikoksen täytyy kuulua kolmesta vaihtoehdosta vähintään yhden piiriin. Ensimmäinen vaihtoehto on vähimmäisrangaistusten yhdistäminen molemmissa valtioissa – neljä vuotta pyynnön esittävässä jäsenvaltiossa ja kaksi vuotta pyynnön vastaanottavassa jäsenvaltiossa – (ensimmäinen luettelukohta). Toinen ja kolmas vaihtoehto ovat rikosten luetteloita, eli Europol-yleissopimuksessa oleva luettelo rikollisuuden muodoista (toinen luettelukohta) tai Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamiseen liittyvien välineiden piiriin kuuluvat rikokset, jos ne eivät jo kuulu Europol-yleissopimuksen luetteloon (kolmas luettelukohta).

Viittaus muutetussa Europol-yleissopimuksessa tarkoitettuihin rikoksiin merkitsee, että kaikki kyseisen yleissopimuksen 2 artiklassa ja yleissopimuksen liitteessä luetellut rikollisuuden muodot kuuluvat niiden piiriin. ⁽¹⁾ Huomattakoon, että viittaus Europol-yleissopimukseen ei sisällä viittausta 2 artiklassa esitettyihin tunnuspiirteisiin, joiden perusteella voidaan tosiasiallisesti päätellä, että kyseessä on järjestäytynyt rikollisrakenteen tai että tarvitaan yhteistä lähestymistapaa.

Europol-yleissopimuksen 2 artiklassa tarkoitettut rikokset ovat tämän selvitysmuistion julkaisuajankohtana:

- terrorismi,
- laiton huumausainekauppa ⁽²⁾,

⁽¹⁾ Viittaus Europol-yleissopimukseen koskee Europol-yleissopimuksen liitteessä olevan rikollisuuden muodon määritelmän täydentämisestä ihmiskaupan osalta 3 päivänä joulukuuta 1998 tehtyä neuvoston päätöstä (EYVL C 26, 30.1.1999, s. 21) ja Europol-yleissopimuksen 2 artiklan ja liitteen muuttamisesta 30. marraskuuta 2000 laadittua pöytäkirjaa (EYVL C 358, 13.12.2000, s. 1).

⁽²⁾ Europol-yleissopimuksen 2 artiklassa tarkoitetaan ”laittomalla kaupalla” huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden laitonta kauppaa vastaan vuonna 1988 tehdyn Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen 3 artiklan 1 kohdassa ja kyseistä yleissopimusta muutavissa tai korvaavissa määräyksissä lueteltuja rikoksia.

- ydin- ja radioaktiivisten aineiden laiton kauppa,
- laittoman maahantulon järjestäminen,
- ihmiskauppa,
- varastettujen kulkuneuvojen laiton kauppa,
- henkeen, ruumiilliseen koskemattomuuteen, henkilökohtaiseen vapauteen ja omaisuuteen kohdistuvan terroritoiminnan yhteydessä suoritettavat rikokset tai sellaisiksi epäillyt teot,
- näihin rikollisuuden muotoihin tai niiden erityispiirteisiin liittyvä rahanpesu, ja
- niiden liitännäisrikokset. ⁽³⁾

Europol-yleissopimuksen liitteessä ⁽⁴⁾ tarkoitettut rikokset ovat:

- tahallinen henkirikos, pahoinpitely ja vakavan ruumiinvamman aiheuttaminen,
- laiton ihmisen elinten ja kudosten kauppa,
- ihmisryöstö, panttivangiksi ottaminen,
- rasismi ja muukalaisviha,
- järjestäytynyt varkausrikollisuus,
- kulttuuriomaisuuden, mukaan lukien antiikki- ja taide-esineiden laiton kauppa,
- kavallus ja petos,
- varojen salakuljetus ja kiristys,
- tuotteiden luvaton väärentäminen ja jäljentäminen,
- hallinnollisten asiakirjojen väärentäminen ja kaupankäynti väärennöksillä,
- rahan ja maksuvälineiden väärentäminen,
- tietotekniikkarikollisuus,
- lahjonta,
- laiton ase-, ammus- ja räjähteiden kauppa,
- suojeltujen eläinlajien laiton kauppa,

⁽³⁾ Rikokset, jotka tehdään luetteloon kuuluvien tekojen suorittamiseen tarvittavien keinojen hankkimiseksi, kyseisten tekojen suorittamisen helpottamiseksi, niiden täytäntöönpanon toteuttamiseksi tai niiden rankaisematta jäämisen varmistamiseksi (ks. Europol-yleissopimuksen 2 artiklan 3 kohdan toinen alakohta).

⁽⁴⁾ Liitteessä on muistutus siitä, että 2 artiklan 2 kohdan mukaisesti toimivalta ulotetaan asiaan liittyviin rahanpesutoimiin ja asiaan liittyviin rikoksiin.

- suojeltujen kasvilajien ja kasvinosien laiton kauppa,
- ympäristölle vaarallinen rikollisuus, ja
- hormonivalmisteiden ja muiden kasvua edistävien aineiden laiton kauppa.

Yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta vuonna 1995 tehdyssä yleissopimuksessa ja sen pöytäkirjoissa mainitaan rikoksia, jotka kuuluvat jo suurelta osin elleivät kokonaan Europolin luettelon piiriin. Rikoksista mainittakoon:

- Euroopan yhteisöjen taloudellisiin etuihin kohdistuvat petokset,
- tahallinen väärin, virheellisten tai puutteellisten ilmoitusten tai asiakirjojen laatiminen tai toimittaminen, jolla on sama seuraus (jos ne eivät jo ole rangaistavia joko tahallisenä rikoksena tai avunantona tai yllytyksenä rikokseen tai petoksen yrityksenä) ⁽¹⁾,
- lahjuksen ottaminen, joka vaikuttaa tai on omiaan vaikuttamaan haitallisesti yhteisön taloudellisiin etuihin,
- lahjuksen antaminen, joka vaikuttaa tai on omiaan vaikuttamaan haitallisesti yhteisön taloudellisiin etuihin, ja
- rahanpesu, joka liittyy edellä määritellyllä petoksella saatuu hyötyyn ainakin törkeissä tapauksissa ja edellä määritellyllä lahjuksen antamisella tai ottamisella saatuu hyötyyn.

4 kohta

4 kohdan teksti otettiin mukaan, koska tietopyyntöihin vastaaminen saattaa olla hyvin työlästä. Kohdassa asetetaan tiettyjä velvollisuuksia pyynnön esittävälle jäsenvaltiolle. Tarkoituksena on rajata pyyntö tiettyihin pankkeihin ja/tai tileihin ja "helpottaa pyyntöjen täyttämistä". Siinä velvoitetaan pyynnön esittävä jäsenvaltio harkitsemaan huolellisesti, onko pyydetyillä tiedoilla todennäköisesti olennainen merkitys rikoksen tutkinnan kannalta" ja ilmoittamaan tämä seikka pyynnössään nimenomaisesti (ensimmäinen luetelmakohta) ja myös harkitsemaan huolellisesti, mille jäsenvaltiolle tai jäsenvaltioille se pyynnön lähettää (toinen luetelmakohta).

4 kohta merkitsee sitä, että pyynnön esittävä jäsenvaltio ei saa käyttää tätä toimenpidettä keinona "onkia" tietoja mistä tahansa jäsenvaltiosta tai niistä kaikista, vaan sen on osoitettava pyyntö jäsenvaltiolle, joka todennäköisesti pystyy tarjoamaan pyydyt tiedot. Pynnön vastaanottava valtio ei kuitenkaan saa kyseenalaistaa, onko pyydyt tiedoilla tämän kohdan ensimmäisen luetelmakohdan mukaisesti todennäköisesti olennainen merkitys käynnissä olevan tutkinnan kannalta.

⁽¹⁾ Ks. vuoden 1995 yleissopimuksen 1 artiklan 3 kohta.

Pyynnössä olisi myös esitettävä tietoja pankeista, joissa asiaan liittyvien tietojen ajatellaan olevan, jos tällaisia tietoja on saatavilla (toinen luetelmakohta). Tästä seuraa, että pyynnön esittävän jäsenvaltion olisi yritettävä rajata pyyntönsä ainoastaan tietyn tyyppisiin pankkitileihin tai ainoastaan tietyissä pankeissa oleviin tileihin. Tällä tavoin pyynnön vastaanottava valtio voi rajata vastaavasti pyynnön täyttämistä.

Kolmannen luetelmakohdan mukaan pyynnön esittävän jäsenvaltion on myös toimitettava pyynnön vastaanottavalle valtiolle sellaiset käytettävissä olevat tiedot, jotka voivat helpottaa pyynnön täyttämistä. Tämäkin määräys otettiin mukaan ottaen huomioon se työmäärä, jota pyynnön täyttäminen saattaa merkitä.

5 kohta

5 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat rinnastaa 1 artiklan mukaiset pyynnöt etsintää ja takavarikkoa koskeviin pyyntöihin ja näin ollen noudattaa samoja ehtoja kuin etsintä- ja takavarikkopyyntöissä. Ne voivat siis vaatia kaksoisrangaistavuutta ja oman lainsäädäntönsä noudattamista vastaavasti kuin ne voivat soveltaa näitä vaatimuksia etsintä- ja takavarikkopyyntöihin. 10 artiklassa määrätään seurantajärjestelmästä, jolla on tarkoitus jäljittää pyynnöstä kieltäytymistapauksia, jotka liittyvät näiden edellytysten noudattamatta jättämiseen.

Kaksoisrangaistavuusvaatimus täyttyy yleensä 3 kohdan mukaisen rikosten osalta. Jos tutkinnan kohteena oleva rikos ei kuitenkaan ole rikos pyynnön vastaanottaneessa valtiossa, kaksoisrangaistavuusvaatimusta voidaan käyttää kieltäytymisperusteena.

Jäsenvaltion oikeutta asettaa pyynnön täyttämisen edellytykseksi se, että pyyntö on *sen oman lainsäädännön mukainen*, on tulkittava artiklassa esitettyjen velvoitteiden pohjalta; pyynnön vastaanottanut jäsenvaltio ei saa vaarantaa artiklan 1–4 kohdan toteuttamista soveltamalla tätä edellytystä. Jäsenvaltion mahdollisuudet kieltäytyä avusta sillä perusteella, että pyyntö ei noudata sen lainsäädäntöä, ovat näin ollen rajalliset. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että jäsenvaltio ei voi kieltäytyä noudattamasta 1 artiklan mukaista pyyntöä ainoastaan sillä perusteella, että sen kansallisessa lainsäädännössä ei säädetä pankkitilien olemassaoloa koskevien tietojen toimittamisesta rikostutkinnan tarpeisiin tai koska sen kansalliset etsintää ja takavarikkoa koskevat säännökset edellyttävät yleensä korkeampaa vähimmäisrangaistusta kuin mitä 3 kohdassa esitetään. Toisaalta säännös mahdollistaa tuomioistuINVALVONNAN pyynnön vastaanottaneessa valtiossa. Koska asiasta ei ole olemassa yhteisiä sääntöjä, valvonnan luonne saattaa vaihdella eri jäsenvaltioissa. Yleisesti ottaen tämä tarkoittaa sitä, että pyynnön vastaanottanut valtio voi antaa pyynnön oikeusviranomaisen arvioitavaksi niiden kansallisten ehtojen, valtiosäännössä asetetut vaatimukset mukaan luettuina, osalta, jotka eivät kuulu 1 artiklan soveltamisalaan. Kyseiset edellytykset saattavat koskea esimerkiksi salassa pidettäviä tietoja.

6 kohta

6 kohdassa on säännös, jonka mukaan neuvosto voi päättää laajentaa 1 artiklan soveltamisalaa. Neuvosto voi hyväksyä soveltamisalan laajentamisen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 34 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna päätöksenä. Kyseisen määräyksen mukaisesti neuvosto tekee päätöksen yksimielisesti jäsenvaltion tai komission aloitteesta ja – Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 39 artiklan 1 kohdan mukaisesti – Euroopan parlamenttia kuultuaan. Pöytäkirjaa voidaan siis muuttaa tarvitsematta välttämättä muuttaa yleissopimusta.

2 artikla: Pyynnöt saada tietoja pankkitapahtumista

2 artikla sisältää määräyksiä oikeusavusta, joka liittyy nimettyjä, jo tunnistettuja, pankkitilejä koskeviin yksityiskohtaisiin tietoihin ja näiden tilien kautta tietyn ajan kuluessa suoritettuihin pankkitapahtumiin. Tässä artiklassa ei oteta käyttöön uutta toimenpidettä, vaan siinä ainoastaan selvennetään ja kehitetään toimenpidettä, jota jo sovelletaan eurooppalaisen oikeusapuyleissopimuksen nojalla.

1 ja 2 artiklan välillä on siinä suhteessa yhteys, että pyynnön esittävä jäsenvaltio on voinut saada yksityiskohtaiset tiedot tilistä 1 artiklassa määrättyllä toimenpiteellä ja sen jälkeen – käyttäen hyväksi 6 artiklan mukaista, täydentävien toimenpiteiden järjestelmää – se voi pyytää tietoja tilillä suoritetuista pankkitapahtumista. Toimenpide on itsenäinen, ja sitä voidaan myös pyytää pyynnön esittävän valtion tutkintaviranomaisten tietoon muilla keinoin tai muista kanavista tulleen pankkitilin suhteen.

1 kohta

Toisin kuin 1 artiklassa, 2 artiklan 1 kohdassa ei viitata lainkaan tileihin, jotka liittyvät rikostutkinnan kohteena olevaan henkilöön. Rikostutkintaan viittaaminen ei ole tarpeen, koska väline perustuu eurooppalaiseen oikeusapuyleissopimukseen ja vuoden 2000 yleissopimukseen. Artiklaa sovelletaan siksi samojen menettelyjen yhteydessä, joihin viitataan eurooppalaisen oikeusapuyleissopimuksen 1 artiklassa sekä vuoden 2000 yleissopimuksen 3 artiklassa. Se, ettei rikostutkinnan kohteena olevaa henkilöä koskevaa viittausta ole, selventää sitä, että jäsenvaltiot ovat velvollisia antamaan oikeusapua myös silloin kun kyse on sellaisten ulkopuolisten henkilöiden hallussa olevista tileistä, jotka itse eivät ole rikosoikeudellisen menettelyn kohteena mutta joiden tilit tavalla tai toisella liittyvät rikostutkintaan. Pynnön esittävän jäsenvaltion on pyynnössään selitettävä tällaiset yhteydet (ks. 3 kohta). Neuvottelujen aikana esitetty käytännön esimerkki koskee tilannetta, jossa viattoman, asiasta täysin tietämättömän henkilön tiliä käytetään epäillyn hallussa olevan kahden tilin välillä ”kuljetusvälineenä”, harhauttamistarkoituksessa ja pankkitapahtuman peittelemiseksi. Pynnön esittävä jäsenvaltio voi 2 artiklan perusteella saada tietoja kaikista tällaiselle tilille ja tällaiselta tililtä suoritetuista tapahtumista.

1 kohdassa määrätään oikeusavusta, joka liittyy pankkitilin yksityiskohtaisiin tietoihin tai sen kautta tietyn ajan kuluessa suoritettuihin pankkitapahtumiin, sekä siitä, että pyynnön vastaanottavan jäsenvaltion on annettava oikeusapua, joka liittyy ”veloitettujen ja hyvitettyjen tilien tunnistetietoihin”. Tarkoituksena on selventää, ettei riitä, että pyynnön vastaanottava valtio toimittaa vastauksena pyyntöön tiedon, että tietyssä päivänä tietty rahamäärä lähetettiin tietyltä tililtä tietylle tilille tai joltain toiselta tililtä jollekin toiselle tilille, vaan sen on toimitettava myös pankkitilin numero ja muita tarvittavia tietoja, jotta pyynnön esittänyt jäsenvaltio voi esittää kyseistä tiliä koskevan oikeusapupyynnön (käyttäen 6 artiklan mukaista yksinkertaistettua menettelyä, jos tili on samassa jäsenvaltiossa, tai esittämällä mahdollisesti uuden pyynnön toiselle jäsenvaltiolle). Pynnön esittänyt jäsenvaltio voi tämän avulla jäljittää tililtä toiselle tehdyt siirrot. Toimittaessaan tietoja veloitettavista ja hyvitetävistä tileistä kohdassa mainitun mukaisesti pyynnön vastaanottanut jäsenvaltio ottaa asiaankuuluvalla tavalla huomioon yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä vuonna 1981 tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen mukaiset velvoitteensa.

2 kohta

Tämä määräys vastaa 1 artiklan 2 kohtaa. Katso siitä edellä esitetyt huomautukset.

3 kohta

Tämä määräys vastaa 1 artiklan 4 kohdan ensimmäistä luettelumakohtaa, mutta sen sanamuoto on vähemmän vaativa, koska 2 artiklan mukaiset oikeusapupyynnot ovat keskinäisen oikeusavun hyvin vakiintunut ala ja ovat luonteeltaan erityisempiä kuin 1 artiklan mukaiset oikeusapupyynnot.

4 kohta

Tämä määräys vastaa 1 artiklan 5 kohtaa. Ks. siitä edellä esitetyt huomautukset.

3 artikla: Pankkitapahtumien valvontapyynnot

Tässä artiklassa määrätään uudesta toimenpiteestä, jota ei ole ollut muissa keskinäiseen rikosoikeusapuun liittyvissä aikaisemmissa välineissä. Artiklan sanamuotoa on näin ollen muutettu 1 ja 2 artiklasta poikkeavasti velvoittamalla 3 artiklassa jäsenvaltiot ainoastaan perustamaan järjestelmä – jäsenvaltioiden on pystyttävä antamaan pyynnöstä oikeusapua – mutta jättämällä kunkin jäsenvaltion päätettäväksi, voidaanko oikeusapua antaa ja millä edellytyksillä sitä annetaan jossain tietyssä tapauksessa. Tuloksena on artikla, jossa ei juuri puututa yksityiskohtiin. Artiklaan on otettu mallia vuoden 2000 yleissopimuksen 12 artiklasta, joka koskee valvottuja läpilaskuja.

1 kohta

Kohdassa velvoitetaan jäsenvaltiot perustamaan järjestelmä, jolla ne voivat pyynnöstä tulevaisuudessa valvoa jonkin tietyn tilin pankkitapahtumia tietyn ajanjakson kuluessa.

2 kohta

Tämä määräys vastaa 2 artiklan 3 kohtaa.

3 kohta

Tässä säännöksessä on ollut mallina valvottuja läpilaskuja koskeva vuoden 2000 yleissopimuksen 12 artiklan 2 kohta. Tämä merkitsee muun muassa, että pyynnön vastaanottanut jäsenvaltio voi soveltaa edellytyksiä, mukaan lukien vähimmäisrangaistukset ja kaksoisrangaistavuus, joita sen olisi noudatettava vastaavassa kotimaisessa tapauksessa.

4 kohta

4 kohdassa todetaan, että valvonnan käytännön yksityiskohdista sovitaan pyynnön esittäneen ja pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten kesken. Näin pyynnön vastaanottanut jäsenvaltio voi täysin määrätä, missä olosuhteissa valvonta tapahtuu, ja pyynnön esittänyt ja pyynnön vastaanottanut jäsenvaltio voivat esimerkiksi sopia päivittäisestä valvonnasta tai siitä, että viikoittainen valvonta riittää ottaen huomioon tapauksen asianhaarat. Pynnön vastaanottavan jäsenvaltion päätettäväksi jätetään, voidaanko reaaliaikaista valvontaa tarjota.

4 artikla: Luottamuksellisuus

Tämän artiklan tarkoituksena on varmistaa, että pankkitilin haltijalle tai ulkopuoliselle henkilölle ei ilmaista, että 1–3 artiklan mukaisia toimenpiteitä toteutetaan parhaillaan tai on toteutettu. Käytetty sanamuoto on samankaltainen kuin rahanpesudirektiivin 8 artiklan sanamuoto. Kukin jäsenvaltio päättää, miten se panee 4 artiklan täytäntöön. Määräys voidaan panna täytäntöön esimerkiksi tietojen antamista koskevalla erityisellä kiellolla, mutta se voidaan myös panna täytäntöön yleisemmillä toimenpiteillä, joilla määrätään seuraamuksia käynnissä olevaa tutkintaa mahdollisesti vaarantaville toimille.

B Täydentävät toimenpiteet ja oikeusapupyynnöt

5 ja 6 artiklan tarkoituksena on nopeuttaa ja yksinkertaistaa menettelyä silloin kun oikeusapupyyntöä täytettäessä ilmenee, että lisätoimenpide saattaa olla tarpeen. Artikloista on tietysti merkittävää hyötyä pankkitileihin liittyvässä oikeusavussa – jossa nopeus on usein erittäin tärkeää – mutta niiden soveltaminen ei rajoitu yksinomaan sellaiseen oikeusapuun. Määräyksiä sovelletaan kaikkiin keskinäistä oikeusapua koskeviin pyyntöihin.

5 artikla: Ilmoitusvelvollisuus

5 artiklassa asetetaan pyynnön vastaanottaneelle valtiolle velvollisuus ilmoittaa pyynnön esittäneelle viranomaiselle välittömästi, jos valtio oikeusapupyyntöä täytettäessä huomaa, että voi olla tarpeen toteuttaa lisätoimenpiteitä, joita pyynnön esittänyt viranomainen ei ole voinut ottaa huomioon tai tarkemmin määrittellä alkuperäisessä pyynnössään. Tällöin voidaan antaa tietoja ennen muodollisen vastauksen valmistumista.

Tämän artiklan määräyksiä sovelletaan esimerkiksi, jos pyynnön vastaanottanut valtio 1 artiklan mukaista pyyntöä täytettäessä tunnistaa tilin ja katsoo, että pyynnön esittänyt jäsenvaltio saattaisi olla kiinnostunut saamaan mahdollisimman pian tietoja lähimenneisyyden tai lähitulevaisuuden tilitapahtumista. Ilmoitusvelvollisuutta ei ole kuitenkaan rajattu vain tämän pöytäkirjan piiriin kuuluviin pyyntöihin, vaan se pätee yleisesti ja sitä sovelletaan esimerkiksi, jos lisätoimenpiteiden tarve ilmenee kotietsintää koskevaa oikeusapupyyntöä täytettäessä. Pynnön esittänyt jäsenvaltio voi siinä tapauksessa ilmoituksen saatuaan tehdä lisäpyynnön 6 artiklan mukaista yksinkertaistettua menettelyä käyttäen. 5 artiklaa (mutta ei 6 artiklaa) sovelletaan myös, jos jonkin toisen valtion on tarkoitus toteuttaa lisätoimenpide, esimerkiksi silloin jos 2 artiklan mukaista pyyntöä täytettäessä havaitaan, että rahat on maksettu pankilla toisessa jäsenvaltiossa tai kolmannessa valtiossa olevalle pankkitilille.

6 artikla: Täydentävät oikeusapupyynnöt

Artiklassa on kaksi kohtaa, joiden tarkoituksena on helpottaa ja nopeuttaa menettelyä silloin kun lisätoimenpiteet ovat tarpeen.

1 kohta

Säännöksessä määrätään menettelystä, jolla on hyvin suuri käytännön merkitys, sillä pyynnön esittäneen jäsenvaltion ei tarvitse tehdä täysin uutta pyyntöä silloin kun lisätoimenpide on tarpeen saman tutkinnan tai oikeudenkäynnin osalta. Riittää, kun se viittaa alkuperäiseen pyyntöön esittäessään lisätoimenpidepyynnön ja lisää tarvittavat täydentävät tiedot.

2 kohta

2 kohdan määräyksen perusteluna on, että kokemus on osoittanut, että jäsenvaltion kaikki viranomaiset eivät ole valmiita hyväksymään sitä, että esimerkiksi pyynnön vastaanottaneessa valtiossa pyyntöä täytettäessä oleva ulkomaalainen syyttäjä tai tutkintatuomari tekee suoraan lisäpyynnön. 2 kohdan määräyksellä varmistetaan, että lisäpyyntö voidaan tehdä paikalla eikä sitä tarvitse lähettää pyynnön esittäneen jäsenvaltion alueelta. Tämän määräyksen soveltaminen yksittäiseen tapaukseen edellyttää, että pyynnön vastaanottaneessa valtiossa oleva henkilö on eurooppalaisen oikeusapuyhteisösovimuksen 24 artiklan tai vuoden 2000 yleissopimuksen 24 artiklan mukaisesti toimivaltainen tekemään keskinäistä oikeusapua koskevan pyynnön.

Vuoden 2000 yleissopimuksen 6 artiklan 3 kohta, johon tässä määräyksessä viitataan, sisältää Yhdistynyttä kuningaskuntaa ja Irlantia koskevia erityismääräyksiä, jotka liittyvät suoraan ilmoittamiseen. Koska kyseiset valtiot voivat tehdä väliaikaisen varauman siitä, että ilmoitukset säilytetään niiden keskusviranomaisten hallussa, lisäpyynnöt on osoitettava kyseisille viranomaisille niin kauan kuin varauma on voimassa.

C Pyynnön epäämisperusteet

7–10 artiklassa on määräyksiä, joiden tarkoituksena on rajoittaa tai valvoa epäämisperusteiden soveltamista. Määräyksiä sovelletaan keskinäistä rikosoikeusapua koskeviin pyyntöihin yleensä, eikä vain pöytäkirjan 1–4 artiklan piiriin kuuluvien tapauksiin.

7 artikla: Pankkisalaisuus

Artiklan määräyksiin, joiden mukaan jäsenvaltio ei saa vedota pankkisalaisuuteen epäämisperusteena, on otettu mallia vuoden 1990 rahanpesuyleissopimuksen 18 artiklan 7 kohdan ensimmäisestä virkkeestä. Neuvottelujen aikana sovittiin, että ilmaisua ”pankkisalaisuus” on tulkittava laajasti ottaen huomioon rahoitusalaan sovellettava yhteisön oikeus ja kansallinen lainsäädäntö.

Koska eurooppalaisen oikeusapuyleissopimuksen 3 artiklaa sovelletaan, jäsenvaltiot voivat soveltaa oman lainsäädäntönsä mukaisia muodollisuuksia ja menettelyitä⁽¹⁾.

8 artikla: Verorikokset

8 artiklan 1 ja 2 kohdassa toistetaan eurooppalaiseen oikeusapuyleissopimukseen vuonna 1978 liitetyn lisäpöytäkirjan 1 ja 2 artiklan sisältö. Päinvastoin kuin edellä mainitussa välineessä, tässä pöytäkirjassa ei sallita mitään varauksia tähän määräykseen (11 artikla). 8 artiklan 1 ja 2 kohdalla korvataan Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 50 artiklaa ja kehitetään sitä edelleen. Pöytäkirjan 8 artiklan 3 kohdassa kumotaan siksi kyseinen määräys.

9 artikla: Poliittiset rikokset

Artikla pohjautuu täysin rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevan EU:n yleissopimuksen 5 artiklaan. Alkuperäiseen ehdotukseen ei kuulunut näitä määräyksiä, mutta ne lisätiin, jotta soveltamisalaan kuuluisivat kaikki eurooppalaisen oikeusapuyleissopimuksen 2 artiklan a kohdan mukaiset epäämisperusteet. 10 artikla kattaa kyseisen yleissopimuksen 2 artiklan b kohdan (ks. jäljempänä).

1 kohdassa määrätään periaatteesta, jonka mukaan jäsenvaltioiden väliseen keskinäiseen oikeusapuun liittyvän pyynnön vastaanottanut jäsenvaltio ei saa pitää mitään rikosta poliittisena rikoksena. 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat poiketa peri-

aatteesta antamalla ilmoituksen. Poikkeaminen ei ole sallittua kyseisessä kohdassa määriteltujen terrorismirikosten osalta. Näitä rikoksia ovat:

- a) Terrorismin vastustamisesta 27. tammikuuta 1977 tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen 1 ja 2 artiklassa tarkoitettut rikokset.

Määräys kattaa vakavimmat rikokset, kuten panttivankien ottaminen, tuliasenien ja räjähteiden käyttö, ihmishenkeen tai henkilön vapauteen kohdistuva tai yleistä vaaraa aiheuttava väkivallanteko.

- b) Salahanke- tai yhteenliittäytymisrikoksiin – jotka vastaavat Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta 27. syyskuuta 1996 tehdyn yleissopimuksen⁽²⁾ 3 artiklan 4 kohdassa määriteltyä käytäytymistä – yhden tai useamman vuoden 1977 yleissopimuksen 1 ja 2 artiklassa tarkoitettujen rikosten tekemiseksi.

Tämä määräys menee pidemmälle kuin vuoden 1977 yleissopimuksen 1 artiklan f kohdan määräys, joka koskee vain vuoden 1977 yleissopimuksen 1 artiklassa mainittujen rikosten yritystä ja osallisuutta niissä tai niiden yrityksessä.

Vuoden 1996 yleissopimuksen 3 artiklan 4 kohdassa määritellään asianomainen teko (josta luovutetaan) seuraavasti: ”menettely, jolla edistetään sitä, että ryhmä henkilöitä, jotka toimivat yhteisessä tarkoituksessa, tekee yhden tai useamman sellaisen terrorismiksi katsottavan rikoksen, jota tarkoitetaan terrorismin vastustamisesta tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen 1 ja 2 artiklassa, harjoittaa laitonta huumausainekauppaa ja muunlaista järjestäytynyttä rikollisuutta taikka tekee muita henkeen, fyysiseen koskemattomuuteen tai vapauteen kohdistuvia taikka yleistä vaaraa aiheuttavia väkivaltarikoksia, joista voi seurata vapausrangaistus tai vapaudenriiston käsittävä turvaamistoimenpide, jonka ensimmäisaika on vähintään 12 kuukautta, vaikka teolla ei osallistuta kyseisen rikoksen tai kyseisten rikosten varsinaiseen täytäntöönpanoon; tällaisen edistämisen tulee olla tahallista ja suoritettu tietoisena joko ryhmän yleisestä rikollisesta toiminnasta ja tarkoituksista tai ryhmän aikomuksesta suorittaa kyseinen rikos tai rikokset”.

9 artiklan 3 kohdassa määrätään, että vuoden 1977 yleissopimuksen 13 artiklan nojalla tehtyjä varauksia ei sovelleta jäsenvaltioiden väliseen keskinäiseen oikeusapuun. Tämä pätee täysin sekä niihin jäsenvaltioihin, jotka soveltavat täysimääräisesti 9 artiklan 1 kohdassa määriteltyä periaatetta, että niihin jäsenvaltioihin, jotka antavat 9 artiklan 2 kohdan mukaisen ilmoituksen.

⁽¹⁾ Vrt. vuoden 1990 rahanpesuyleissopimuksen 18 artiklan 7 kohdan toinen virke: ”Sopimuspuoli voi vaatia, mikäli sen oma lainsäädäntö sitä edellyttää, että yhteistyöpyynnön, joka merkitsisi pankkisalaisuuden loukkaamista, vahvistaa tuomari tai muu oikeusviranomainen, myös yleinen syyttäjä, toimiessaan rikosasioissa”.

⁽²⁾ EYVL C 313, 23.10.1996, s. 11.

10 artikla: Evätyjen pyyntöjen toimittaminen neuvostolle ja Eurojustin osallistuminen ⁽¹⁾**1 kohta**

10 artiklan 1 kohta velvoittaa tietyissä tilanteissa jäsenvaltion, joka kieltäytyy keskinäistä oikeusapua koskevan pyynnön täyt-
tämisestä, toimittamaan perustellun epäämispäätöksen tiedoksi
neuvostolle, jotta se mahdollisesti otettaisiin huomioon ja arvi-
oitaisiin myöhemmin. Velvoitetta sovelletaan vain sikäli kun
pyynnön vastaanottanut jäsenvaltio on tehnyt muodollisen
epäämispäätöksen eikä sitä toisin kuin 2 kohdan määräyksiä,
sovelleta vireillä oleviin tapauksiin. Menettelyssä ei siksi kajota
oikeuslaitoksen riippumattomuuteen. Velvoitetta sovelletaan li-
säksi ainoastaan, jos pyynnön esittänyt jäsenvaltio pitää voi-
massa pyyntönsä eikä asiassa päästä ratkaisuun.

1 kohdan tarkoituksena on antaa neuvostolle mahdollisuus ar-
vioida ja seurata jäsenvaltioiden välisen oikeudellisen yhteistyön
toimivuutta. Neuvostolle osoitettavissa ilmoituksissa olisi tie-
tysti esitettävä vain jäsenvaltioiden välisen oikeudellisen yhteis-
työn toimivuuden arvioinnin kannalta merkitykselliset tosiasiat.
Näin ollen neuvostolle toimitettavaan ilmoitukseen ei tarvitse
liittää asiaan mahdollisesti liittyviä luottamuksellisia tai arka-
luonteisia tietoja.

Menettely ei vaikuta Euroopan unionista tehdyn sopimuksen
35 artiklan 7 kohdan määräyksen soveltamiseen. Tämän mää-
räyksen mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimella on muun mu-
assa toimivalta ratkaista tietyt jäsenvaltioiden väliset riidat, jos
riitaa ei voida sopia neuvostossa kuuden kuukauden kuluessa
siitä, kun neuvoston jäsen on saattanut asian neuvoston käsi-
teltäväksi. Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 35 artiklan
7 kohdassa ja pöytäkirjan 10 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut
menettelyt ovat toisistaan riippumattomia.

Ensimmäisessä luetelmakohdassa viitataan suvereenisuuteen, tur-
vallisuuteen, oikeusjärjestyksen perusteisiin (ordre public) tai
muihin olennaisiin etuihin liittyvään epäämiseen.

Toisessa luetelmakohdassa viitataan kaksoisrangaistavuusvaa-
timuksen noudattamatta jättämiseen tai yhdenmukaisuuden
puuttumiseen kansalliseen lainsäädäntöön verrattuna.

1 kohdan kolmas ja viimeinen luetelmakohta otettiin mukaan,
vaikka toinen luetelmakohta kattaakin ne, lähinnä sitä varten,
että voitaisiin korostaa tarvetta seurata 1 artiklan 5 kohdan
soveltamista ja erityisesti sitä, miten kansallisen lainsäädännön
noudattamista koskevaa ehtoa sovelletaan. Tämä säännös otet-
tiin mukaan, koska monet jäsenvaltiot olivat epäilleet, että
mahdollisuus soveltaa kansallista lainsäädäntöä saattaisi heiken-
tää 1 artiklan mukaista velvoitetta.

2 kohta

10 artiklan 2 kohdassa oleva määräys on muistutus siitä, että
jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset voivat Eurojustin perus-
tamisen jälkeen hyödyntää sitä 1 kohdassa tarkoitettuihin mää-
räyksiin liittyvän pyynnön täyttämässä esiintyvien ongelmien
ratkaisemisessa. Neuvosto teki 28 päivänä helmikuuta 2002

neuvoston päätöksen 2002/187/YOS Eurojust-yksikön perus-
tamisesta vakavan rikollisuuden torjunnan tehostamiseksi ⁽²⁾.
10 artiklan 2 kohdassa ei anneta Eurojustille toimivaltuuksia,
vaan ne annetaan kyseisessä neuvoston päätöksessä. 10 artiklan
2 kohtaa on mahdollista käyttää siinä tapauksessa, että pyyn-
nön vastaanottanut valtio ei voi antaa apua pyynnön esittäneen
valtion toivomalla tavalla. Eurojust voi tietysti käsitellä Eurojus-
tille siirretyn asian vain jos asia kuuluu Eurojustin toimivaltaan.
Eurojustin kahdelle kansalliselle jäsenelle – pyynnön esittäneen
valtion jäsen ja pyynnön vastaanottaneen valtion jäsen – voi-
daan tässä tapauksessa antaa tieto ristiriidasta, jolloin he voivat
avustaa molempien valtioiden hyväksyttävissä olevan ratkaisun
etsimisessä. Eurojustin apua saa, päinvastoin kuin 1 kohdassa
määrätään, vireillä olevissa tapauksissa.

D Loppumääräykset**11 artikla: Varaukset**

Tällä artiklalla estetään jäsenvaltioita tekemästä pöytäkirjaan
muita kuin 9 artiklan 2 kohdassa nimenomaisesti tarkoitettuja
varauksia.

12 artikla: Alueellinen soveltaminen

Vuoden 2000 yleissopimuksen 26 artiklassa määrätään, että
yleissopimusta aletaan soveltaa Gibraltarin osalta silloin, kun
keskinäistä oikeusapua koskeva eurooppalainen yleissopimus
laajenee koskemaan Gibraltaria. Edelleen pöytäkirjan 12 artik-
lassa määrätään, että pöytäkirjaa aletaan soveltaa Gibraltarin
osalta silloin, kun vuoden 2000 yleissopimus on tullut voimaan
Gibraltarilla mainitun vuoden 2000 yleissopimuksen 26 artik-
lan mukaisesti.

13 artikla: Voimaantulo

Tässä artiklassa määrätään periaatteessa pöytäkirjan voimaantu-
lostä samalla tavalla kuin vuoden 2000 yleissopimuksen 27
artiklassa. Pöytäkirja ei kuitenkaan tule voimaan eikä sitä so-
velleta ennen kuin vuoden 2000 yleissopimus tulee voimaan tai
sitä sovelletaan.

Pöytäkirja tulee voimaan 90 päivää sen jälkeen, kun kahdeksas
valtio, joka oli Euroopan unionin jäsenvaltio 16. lokakuuta
2001, jolloin neuvosto antoi säädöksen pöytäkirjan tekemi-
sestä, on saattanut loppuun pöytäkirjan hyväksymisen edellyt-
tämät menettelyt. Jos vuoden 2000 yleissopimus ei kuitenkaan
ole tullut voimaan mainittuun päivään mennessä, pöytäkirja
tulee voimaan päivänä, jona vuoden 2000 yleissopimus tulee
voimaan. Pöytäkirja on aluksi voimassa kyseisten kahdeksan
jäsenvaltion kesken tai, tapauksen mukaan, niiden kahdeksan
tai useamman jäsenvaltion kesken, jotka ovat hyväksyneet pöy-
täkirjan vuoden 2000 yleissopimuksen tullessa voimaan. Pöytä-
kirjan voimaantulo merkitsee myös Euroopan unionista teh-
dyssä sopimuksessa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen toi-
mivaltaa koskevan 35 artiklan täytäntöönpanoa.

⁽¹⁾ Vrt. kaksoisrangaistavuutta koskeva neuvoston lausuma sekä muut
pyyntöjen epäämistä koskevat asiat I luvun alaviitteessä.

⁽²⁾ EYVL L 63, 6.3.2002, s. 1.

5 kohta sisältää mahdollisuuden, jonka mukaan kukin jäsenvaltio voi pöytäkirjaa hyväksyttäessä tai milloin tahansa sen jälkeen ilmoittaa, että se aikaistaa pöytäkirjan soveltamista suhteissaan muihin samanlaisen ilmoituksen antaneisiin jäsenvaltioihin. Pöytäkirja voidaan näin panna täytäntöön kyseisten jäsenvaltioiden kesken mahdollisimman pian. Tämän kohdan mukainen ilmoitus tulee voimaan 90 päivän kuluttua sen tallettamispäivästä. Jos vuoden 2000 yleissopimusta sovelletaan vuoden 2000 yleissopimuksen 27 artiklan 5 kohdan mukaan asianomaisten jäsenvaltioiden kesken tätä myöhemmästä päivästä lähtien, myös pöytäkirjaa sovelletaan kyseisten jäsenvaltioiden kesken kyseisestä päivämäärästä lähtien.

7 kohta koskee soveltamisen aloittamiseen liittyviä kysymyksiä, ja siinä rajoitetaan pöytäkirjan soveltaminen keskinäiseen oikeusapuun, joka on aloitettu sen jälkeen, kun pöytäkirja on tullut voimaan tai sitä on alettu soveltaa kyseisissä jäsenvaltioissa.

14 artikla: Uusien jäsenvaltioiden liittyminen

Uusien jäsenvaltioiden liittymistä koskeviin määräyksiin on otettu mallia vuoden 2000 yleissopimuksen 28 artiklan vastavista määräyksistä.

Tämän artiklan mukaan pöytäkirjaan voivat liittyä kaikki valtiot, joista tulee Euroopan unionin jäseniä, ja siinä esitetään tähän liittyvät järjestelyt.

4 kohdassa määrätään, että jos pöytäkirja on jo voimassa, kun uusi jäsenvaltio liittyy siihen, se tulee tämän jäsenvaltion osalta voimaan 90 päivää sen jälkeen, kun jäsenvaltio on tallettanut liittymisasiakirjan. Jos pöytäkirja ei ole kuitenkaan vielä voimassa 90 päivää kyseisen valtion liittymisen jälkeen, se tulee tämän valtion osalta voimaan 13 artiklassa määriteltynä ajankohdana.

Pöytäkirjaan liittyvä valtio voi antaa myös 13 artiklan 5 kohdan mukaisen ilmoituksen aikaistetusta soveltamisesta.

13 artiklan 6 kohdan ja 14 artiklan 6 kohdan periaatteen mukaisesti pöytäkirja ei voi tulla voimaan eikä sitä sovelleta siihen liittyvän valtion osalta ennen kuin vuoden 2000 yleissopimus tulee voimaan tai sitä sovelletaan kyseisessä jäsenvaltiossa.

15 artikla: Islannin ja Norjan asema

Tämä määräys vastaa vuoden 2000 yleissopimuksen 2 artiklaa. Siinä täsmennetään, että vero-, tull- ja valuuttarikoksia koskeva

8 artikla merkitsee toimenpiteitä, joilla muutetaan neuvoston, Islannin ja Norjan välillä näiden kahden valtion osallistumisesta Schengenin säännöstön täytäntöönpanoon, soveltamiseen ja kehittämiseen 18. toukokuuta 1999 tehdyn sopimuksen (sopimus osallistumisesta) liitteessä A mainittuja määräyksiä tai jotka perustuvat niihin. Sopimuksen 2 artiklan 3 kohdassa määrätään, että Islanti ja Norja hyväksyvät, soveltavat ja panevat täytäntöön Euroopan unionin tässä yhteydessä hyväksymät säädökset ja toimenpiteet.

16 artikla: Voimaantulo Islannin ja Norjan osalta

Tämä artikla vastaa vuoden 2000 yleissopimuksen 29 artiklaa. Se käsittää pöytäkirjan 8 artiklan voimaantuloon liittyvät järjestelyt Islannin ja Norjan osalta. Näistä järjestelyistä määrätään osallistumisesta tehdyssä sopimuksessa (ks. 15 artiklaan liittyvät huomautukset).

Periaatteessa pöytäkirjan 8 artiklassa mainitut määräykset tulevat Islannin ja Norjan osalta 16 artiklan 1 kohdan mukaisesti voimaan 90 päivää sen jälkeen, kun kumpikin maa on antanut ilmoituksen asiamukaisten, maan valtiosäännössä asetettujen vaatimusten täyttymisestä. Tämän jälkeen määräyksiä sovelletaan niiden keskinäistä oikeusapua koskevissa järjestelyissä niiden jäsenvaltioiden kanssa, joiden osalta pöytäkirja on jo voimassa. On kuitenkin huomattava, että aikaistetusta soveltamisesta ei ole määrätty Islannin ja Norjan osalta.

Artiklan 2 kohta koskee tilannetta, jossa pöytäkirja tulee jäsenvaltiossa voimaan silloin, kun pöytäkirjan 8 artiklassa mainittuja määräyksiä sovelletaan jo Islannin ja/tai Norjan osalta. Artiklan 3 kohdassa määrätään, että 8 artikla ei kuitenkaan sido Islantia ja Norjaa ennen kuin vuoden 2000 yleissopimuksen 2 artiklan 1 kohdan määräykset tulevat voimaan näiden maiden osalta. Artiklan 4 kohdassa varmistetaan, että 8 artiklan määräykset tulevat voimaan Islannin ja/tai Norjan osalta viimeistään silloin, kun niitä aletaan soveltaa kaikissa viidesätoista jäsenvaltiossa, jotka olivat Euroopan unionin jäsenvaltioita silloin kun yleissopimuksen teksti hyväksyttiin.

17 artikla: Tallettaja

Tässä artiklassa määrätään, että neuvoston pääsihteeri on pöytäkirjan tallettaja. Pääsihteeri ilmoittaa jäsenvaltioille mahdollisista jäsenvaltioilta saaduista yleissopimukseen liittyvistä ilmoituksista. Ilmoitukset samoin kuin muut yleissopimukseen liittyvät hyväksymisten etenemistä, liittymistä, ilmoituksia ja varauksia koskevat tiedot julkaistaan *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä*.